

Seat No. : _____

JB2-108

January-2016

M.A., Sem.-I

405 : Economics

(Growth & Development – I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : પ્રશ્નનો નંબર પ્રશ્નપત્ર પ્રમાણે જ લખવો.

1. આર્થિક વિકાસના માપદંડો સવિસ્તાર સમજાવો. 14
અથવા
સમજાવો :
(a) વસ્તી અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેનો સંબંધ
(b) માનવ સંસાધન વિકાસ
2. માર્ક્સનો આર્થિક વિકાસનો સિદ્ધાંત સવિસ્તાર ચર્ચો. 14
અથવા
સમજાવો :
(a) આર્થિક વિકાસ વિષે રિકાર્ડોના વિચારો
(b) શુમ્પીટર પ્રમાણે શાખનો આર્થિક વિકાસમાં ફાળો
3. સમતુલિત વિકાસનો સિદ્ધાંત સમજાવો. ભારતના આર્થિક વિકાસમાં તેની પ્રાસંગિકતાનું પરીક્ષણ કરો. 14
અથવા
સમજાવો :
(a) અસમતુલિત વિકાસનો ખ્યાલ
(b) આર્થર લેવીસ પ્રમાણે આર્થિક વિસ્તરણની પ્રક્રિયા
4. ઔદ્યોગીકરણનો અર્થ શું છે ? વિકસતા દેશોમાં ઔદ્યોગીકરણનો તર્કધાર શું છે ? 14
અથવા
સમજાવો :
(a) આર્થિક વિકાસમાં ખેતીનો ફાળો
(b) ખેતી ક્ષેત્રમાં નીચી ઉત્પાદકતાના કારણો
5. સાચો જવાબ પસંદ કરી, માત્ર તેનો નંબર (a), (b), (c) અથવા (d) લખો. 14
(1) આર્થિક વૃદ્ધિની પરિભાષા એટલે _____ સમસ્યાઓ.
(a) વિકસિત દેશોની (b) લોકશાહી દેશોની
(c) અર્ધવિકસિત દેશોની (d) સમાજવાદી દેશોની
(2) અર્થશાસ્ત્રી જેમણે વિકાસમાં નિયોજકો પર ભાર મૂક્યો છે
(a) હર્ષમેન (b) રોસેનસ્ટીન રોડાન
(c) શુમ્પીટર (d) નર્ક્સ

- (3) આર્થિક વિકાસનો શ્રેષ્ઠ નિર્દેશક છે
 (a) વધતી બચતો (b) વધતું મૂડી સંચય
 (c) વધતુ મૂડી-ઉત્પાદન ગુણોત્તર (d) ઊંચું જતુ જીવનધોરણ
- (4) માનવ મૂડી સર્જનની સમસ્યા કઈ છે ?
 (a) વસ્તી વિસ્ફોટ (b) બૌદ્ધિક ધોવાણ
 (c) માનવ શક્તિ આયોજનનો અભાવ (d) ઉપરના બધા જ
- (5) રિકાર્ડોનું પુસ્તક “Principles on Political Economy & Taxation” ક્યારે પ્રકાશિત થયું ?
 (a) 1717 (b) 1917 (c) 1817 (d) 1921
- (6) અર્થશાસ્ત્રી જેમણે વિકાસમાં નવસંશોધનો પર ભાર મૂક્યો છે.
 (a) હર્ષમેન (b) નર્કસ
 (c) રોસેનસ્ટીન રોડાન (d) શુમ્પીટર
- (7) સમતુલિત વિકાસનો સિદ્ધાંત નીચે દર્શાવેલમાંથી, અર્થવિકાસ માટે જવાબદાર મુખ્ય કારણ શેને ઠરાવે છે ?
 (a) બજારનું નાનું કદ (b) બચતની અછત
 (c) ટેકનોલોજીનું નીચું સ્તર (d) વિદેશી પ્રભુત્વ
- (8) નર્કસે મૂડીરોકાણની માંગની બાજુનું વિષયક તોડવા માટે, નીચે દર્શાવેલમાંથી શેની ભલામણ કરી છે ?
 (a) સમતુલિત વિકાસ (b) અસમતુલિત વિકાસ
 (c) ખેતવિષયક વિકાસ (d) ઔદ્યોગિક વિકાસ
- (9) “ઝડપી ઔદ્યોગીકરણ ખાસ કરીને પાયાના અને ભારે ઉદ્યોગોનો વિકાસ દ્વારા” એ એક હેતુ હતો
 (a) પહેલી પંચવર્ષીય યોજનાનો (b) બીજી પંચવર્ષીય યોજનાનો
 (c) ત્રીજી પંચવર્ષીય યોજનાનો (d) ચોથી પંચવર્ષીય યોજનાનો
- (10) આર્થિક વિકાસના શિષ્ટ સિદ્ધાંત ધ્યાનમાં લે છે
 (a) નફો મૂડીરોકાણના પ્રેરક તરીકે
 (b) વધારે મૂડી સંચય સાથે નફાના ઘટાડાના વલણને
 (c) (a) અને (b) બંને
 (d) ઉપરના કોઈપણ નહીં
- (11) સમતુલિત વિકાસના સિદ્ધાંતને નીચે દર્શાવેલમાંથી કોના દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે ?
 (a) રોસેનસ્ટીન રોડાન, રેગનર નર્કસ અને આર્થર લેવીસ
 (b) રોસેનસ્ટીન રોડાન, રેગનર નર્કસ અને હર્ષમેન
 (c) રોસેનસ્ટીન રોડાન, રેગનર નર્કસ અને રોસ્ટોવ
 (d) રોસેનસ્ટીન રોડાન, રેગનર નર્કસ અને સીંગર
- (12) “મોટો ધક્કો” સિદ્ધાંત નીચે દર્શાવેલમાંથી શેના પર ભાર મૂકે છે ?
 (a) મોટું નિવેશ ક્ષેત્ર (b) ખેતવિષયક ક્ષેત્ર
 (c) ટેકનીકલ ક્ષેત્ર (d) ઉપરના એકપણ નહીં
- (13) અસમતુલિત વિકાસનો સિદ્ધાંત નીચે દર્શાવેલમાંથી શેના વિકાસ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે ?
 (a) બધા ક્ષેત્રો
 (b) ચાવીરૂપ ક્ષેત્રો
 (c) બધા ક્ષેત્રો જેમાં ચાવીરૂપ ક્ષેત્રોનો સમાવેશ થાય
 (d) ઉપરના એકપણ નહીં
- (14) ખેતીક્ષેત્રનું મહત્ત્વ, નીચે દર્શાવેલમાંથી કઈ બાબતોના કારણે ઉદ્ભવે છે ?
 (a) ખાદ્ય પુરવઠાના સ્ત્રોત તરીકે
 (b) વિદેશી હૂંડિયામણની આવકના સ્ત્રોત તરીકે
 (c) ઔદ્યોગિક કાચા માલના પુરવઠા તરીકે
 (d) ઉપરના બધા જ

Seat No. : _____

JB2-108

January-2016

M.A., Sem.-I

405 : Economics

(Growth & Development – I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : Write the numbers of the question as per the question paper.

1. Explain in detail indicators of economic development. **14**

OR

Explain :

- (a) Relationship between Population and Economic Development.
- (b) Human Resource Development

2. Discuss in detail Marxian theory of economic development. **14**

OR

Explain :

- (a) Ricardo's views on economic development.
- (b) Role of credit in economic development according to Schumpeter.

3. Explain balanced growth theory. Examine its relevance to India's economic development. **14**

OR

Explain :

- (a) Concept of Unbalanced Growth.
- (b) Process of Economic expansion according to Arthur Lewis.

4. Give the meaning of industrialisation. What is the rationale of industrialisation in developing countries ? **14**

OR

Explain :

- (a) Contribution of Agriculture in economic development.
- (b) Reasons for low productivity in Agriculture.

5. Choose the right answer and write only a, b, c or d only : **14**

- (1) The term economic growth refers to the problem of
 - (a) Developed countries
 - (b) Democratic countries
 - (c) Underdeveloped countries
 - (d) Socialist countries
- (2) The economist who stressed the role of Entrepreneur in development was
 - (a) Hirschman
 - (b) Rosenstein Rodan
 - (c) Schumpeter
 - (d) Nurkse

- (3) The best indicator of economic development is
 (a) Rising savings (b) Rising investment
 (c) Rising capital-output ratio (d) Rising levels of living
- (4) The problem facing the human capital formation are
 (a) Population explosion (b) Brain drain
 (c) Lack of manpower planning (d) All of these
- (5) Ricardo's book on 'Principle's on Political Economy' & 'Taxation' was first published in
 (a) 1717 (b) 1917 (c) 1817 (d) 1921
- (6) The economist who stressed the role of innovations in economic development was
 (a) Hirschman (b) Nurkse
 (c) Rosenstein Rodan (d) Schumpeter
- (7) The balanced growth theory sees the primary cause of underdevelopment as the
 (a) Small size of the market (b) Lack of savings
 (c) Low level of technology (d) Foreign domination
- (8) To break the vicious circle on the demand side of capital, Nurkse has pleaded for
 (a) Balance growth (b) Unbalanced growth
 (c) Agricultural growth (d) Industrial growth
- (9) Rapid industrialization with particular emphasis on the development of basic and heavy industries was one of the objective of
 (a) First Five Year Plan (b) Second Five Year Plan
 (c) Third Five Year Plan (d) Fourth Five Year Plan
- (10) The classical model of economic development considers
 (a) Profit as an incentive to development
 (b) Tendency of profits to decline with larger capital accumulation
 (c) Both (a) and (b)
 (d) None of the above
- (11) Balanced growth has been advocated by
 (a) Rosenstein Rodan, Ragner Nurkse and Arthur Lewis
 (b) Rosenstein Rodan, Ragner Nurkse and Hirschman
 (c) Rosenstein Rodan, Ragner Nurkse and Rostow
 (d) Rosenstein Rodan, Ragner Nurkse and Singer
- (12) Big Push theory lays emphasis on
 (a) Big Investment Sector (b) Agricultural sector
 (c) Technical sector (d) None of these
- (13) Unbalanced growth theory focuses on
 (a) All sectors
 (b) Key sectors
 (c) All sectors including key sectors
 (d) None of these
- (14) The significance of agriculture arises from the following facts :
 (a) Sources of food supply
 (b) Sources of foreign exchange earnings
 (c) Supply of industrial raw materials
 (d) All of them